

KRIPTOMANIJA 2.0: PRILOŽNOST ALI POGUBA GENERACIJE?

Po tem, ko smo leta 2017 videli prvo dejanje kriptomanije, ki se je končalo s strmim padcem vrednosti vseh kriptovalut na čelu s kryptožetoni, smo v letu 2020 opazovali ponovno strmo rast vrednosti in zanimanja malih vlagateljev, ki se v začetku leta 2021 le še stopnjuje. Vprašanje, ki se zastavlja mnogim je, ali naj večji del prihrankov iz banke, obveznic, delnic, morda tudi iz zlata in nepremičnin usmerimo v kriptovalute, kot to počne vse večja skupina novodobnih »sam za vse« investitorjev. So kriptovalute priložnost ali poguba generacije?

MITJA VEZOVIŠEK

ANOMALIJE NA FINANČNIH TRGIH SO ZA VLAGATELJE KORISTNE

Bolj izkušeni vlagatelji vedo, da se na finančnih trgih periodično pojavljajo anomalije, ki jih je pri prilagajanju naložbenega portfelja smiselno upoštevati. Njihova posledica so visoki odkloni od srednje vrednosti v nekaterih obdobjih, najsi bo to dan, mesec, leto ali celo več let. In kaj to pomeni za nas? Nič drugega kot to, kar tudi sicer poimenujemo z besedo »anomalija«: nekaj neobičajnega, neznačilnega in nikakor ne dolgoročnega. Anomalije na finančnih trgih so za vlagatelje koristne, saj delnicam, obveznicam pa tudi veliki večini alternativnih naložbenih razredov dolgoročno vrednost raste. Za zdaj to zagotovo velja tudi za kriptovalute, vendar se moramo pri tem zavedati, da gre za zelo mlad naložbeni razred.

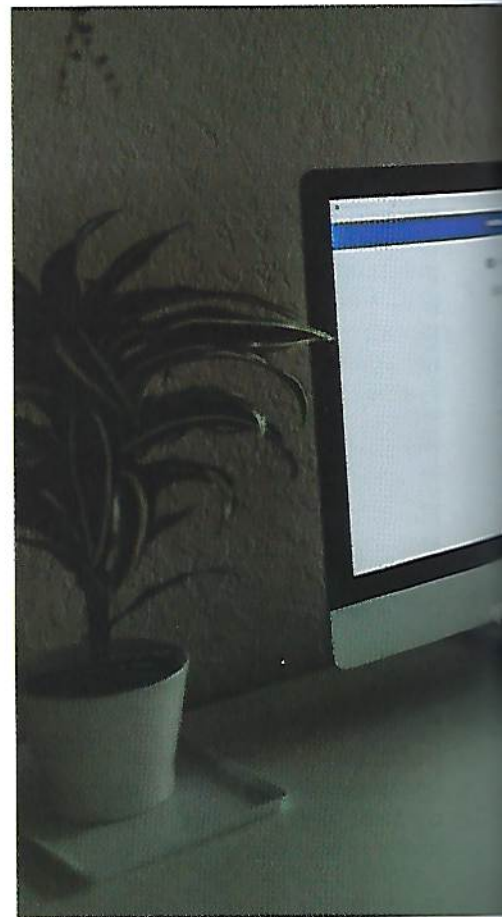
Težava pri investiranju v kriptovalute je podobna kot pri investiranju v druge naložbene razrede. Šele potem, ko je najbolj poznana kriptovaluta Bitcoin preseгла predhodno najvišjo vrednost in zrasla iz približno 3.000 na 30.000 dolarjev, so se mali vlagatelji, t.j. tisti, ki so v letu 2018 prodajali Bitcoine tudi po ceni 3.000, spet zbudili. Človeški

pohlep žal nima filtra, zato se večina malih vlagateljev vedno znova vrta v začaranem krogu. Kupujejo, ko je drago (po obdobjih velikih rasti) in prodajajo, ko je poceni (po obdobjih velikih padcev). Ko je poceni, namreč večino zajame panika, saj se bojijo popolne izgube, ko je drago, pa vsi gledajo le preteklo rast in se bojijo, da bodo zamudili priložnost (deset)let(j)a. Ta pojav smo lahko na delniških trgih opazovali tudi v letu 2020 in mu s tujko rečemo »market timing«. In ja, ne deluje! Res ne.

INVESTIRANJE NI ENAKO TRGOVANJU

Če pustimo anomalije ob strani, moramo na kapitalskih trgih upoštevati gospodarske in borzne cikle, ki ustvarjajo daljše trende. Med njimi je širšim množicam najbolj poznan trend gospodarske rasti in upada oziroma borznega bika (naraščanje tečajev) in medveda (upadanje tečajev). Za vsakim dežjem posije sonce in nasprotno, zato tudi za vsakim borznim medvedom pride bik. To je dejstvo, vprašanje pa je, kdaj bomo dosegli dno oziroma vrh: ta teden, čez mesec dni, leto ali več.

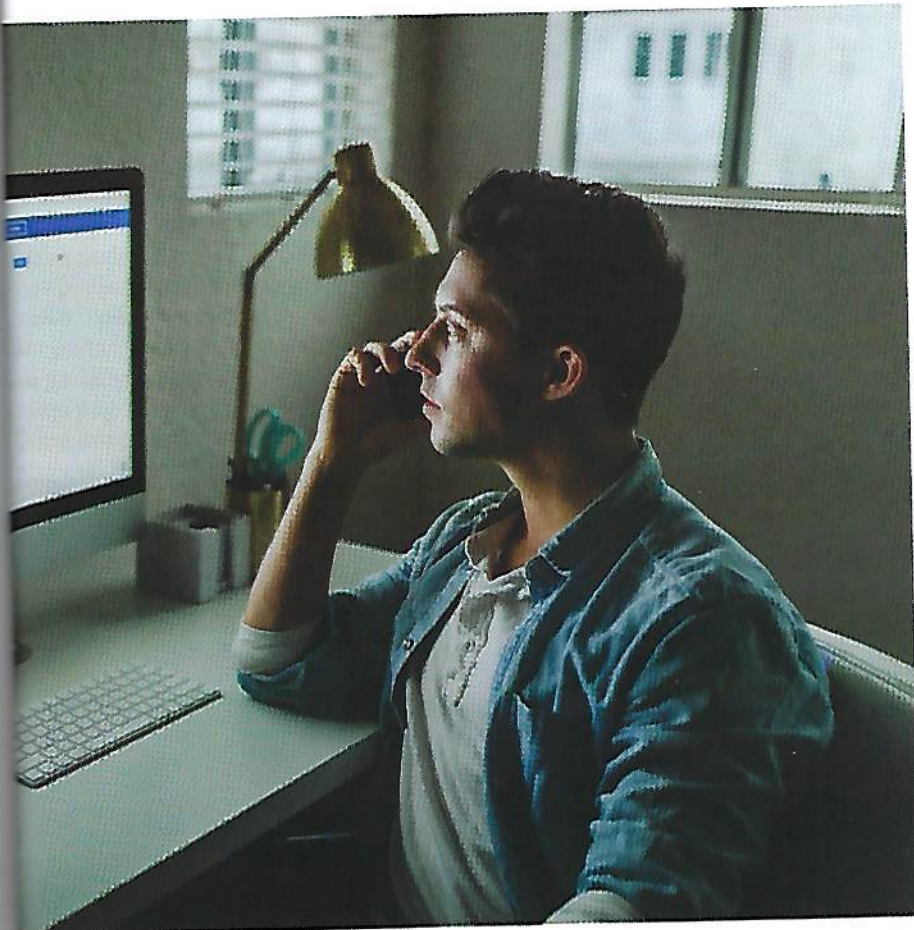
Napovedovanje je delo analitikov, od katerih se slaba polovica vedno zmoti.

In nihče ne ve, kdo ima trenutno prav, zato je pri investiranju vedno treba ohraniti zdravo pamet ter razumeti, da nihče nima čarobne krogle.

Investiranje je praviloma tek na dolge proge: traja pet, deset, dvajset ali še več let. To pomeni, da dolgoročni investitor vedno izkorišča upad tečajev za poceni nakupe in razume, da je tveganje na dolgi rok večje, če ima denar na banki kot v ustrezno razpršenem naložbenem portfelju. Vendar žal velika večina vlagateljev (pa tudi njihovih »svetovalcev«) niti ne pozna pravega pomena te besede. Če že, pa se jim ustavi ob pojmu »ustrezno« ali najkasneje takrat, ko dopolnjujejo portfelj (na primer z mesečnim varčevanjem) ali si del sredstev iz njega izplačajo.

V zadnji knjigi ADIJO, FINANČNI STRES, sem ustrezno razpršen portfelj primerjal s kuharskim receptom. Za pripravo palačink potrebujemo pol litra mleka, dve jajci in deset dekagramov moke. Če namesto deset dodamo le en dekagram moke in devet decilitrov mleka, palačink ne bomo spekli, saj sestava ni ustrezna. Tudi portfelj, ki namesto obveznic vsebuje samo delnice ali namesto delnic kriptovalute, ni ustrezno sestavljen. Zato moramo ob rasti

delnic te prodajati in kupovati obveznice ter nasprotno. Toda večina investitorjev (in ja, spet lahko zatrdimo, da tudi večina »svetovalcev«) meni, da je treba uganiti, kdaj bodo tečaji dosegli vrh ali dno, in »premagati« trg. Zato kupujejo delnice takrat, ko so že zrasle, in prodajajo, ko jim vrednost upade. Podobno lahko rečemo za kriptovalute, pri čemer imajo te nekaj turbo pospeškov.

TRIJE TURBO POSPEŠKI KRIPTOVALUT

Prvi turbo pospešek je, da so kripto menjalnice odprte 24 ur na dan, 7 dni v tednu in 365 dni na leto. Za razliko od delnic lahko torej s kriptovalutami trgujemo ves čas, kar znatno prispeva k (pre)večkratnim prodajam in nakupom, ki običajno znižujejo donos portfelja posameznika.

Drugi turbo pospešek je, da smo v kriptosvetu pričakovanim donosom dodali vsaj eno, po navadi kar dve ničli. Če delnice v povprečju prinašajo do 10-% letni donos, pri kriptovalutah pričakujemo 100-% ali 1.000-% letni donos.

Tretji turbo pospešek pa so nepričakovani dogodki, kot so vdori v denarnice, kraje, prevare, radikalni zasuki v politiki in strategiji poslovanja, ki

prispevajo k hitrim padcem in vzponom vrednosti kriptovalut.

Vse to povzroča burne čustvene odzive pri večini malih vlagateljev, ki kar naenkrat menijo, da so odkrili eliksir bogastva, da nič drugega ni tako dobro in pomembno, kot kriptovalute in da so sami nezmotljivi v svojih napovedih glede gibanja trga v prihodnosti. Veliko jih je prepričanih, da je to priložnost generacije, ki je ne smejo zamuditi. Sam verjamem, da je to lahko res tako, a žal bo za večino to prej poguba, če ne finančna pa zdravstvena, saj dnevno spremljanje in odzivanje na dogodke na trgu običajno vodi v čezmeren stres in izgubo tega, česar ne moremo nadomestiti – našega zdravja.

KAKO TOREJ INVESTIRATI V ČASU KRIPTOMANIJE 2.0?

Najprej tako, da ločimo svoja čustva od svojega denarja. Nato pa spremljamo svetovne trende in naložbeni portfelj usmerjamo v nasprotno smer kakor večina. Prodajati, ko večina kupuje, se na kratek rok lahko zdi pogubno, a na dolgi rok je to edina preverjeno uspešna naložbena strategija.

Dejstvo je, da nikoli ni dober in nikoli ni slab čas za investiranje.

Absolutno nisem proti kriptovalutam, da postajajo nov naložbeni razred, napovedujem že nekaj let. Močno pa odsvetujem špekulativne nakupe, še posebej po tem, ko nekaj močno zraste. Čeprav lahko dolgoročno trg premaga manj kot 0,1 % vlagateljev, je še vedno veliko analitikov, investicijskih gurujev, televizijskih voditeljev in vaših kolegov, ki pravijo, da vedo nekaj, česar drugi ne, kdaj je dober in kdaj slab čas za investiranje. V tem trenutku je največ člankov, spletnarjev in »gostilniških pogovorov« glede kriptovalut.

Ali je zdaj pravi čas za nakup, ne ve nihče, dejstvo pa je, da v naši svetovalni hiši že od leta 2016 strankam s primernimi portfelji in odnosom do tveganja svetujemo, da majhen del (3 do 5, največ 10 %) namenijo tudi nakupu kriptovalut. Ampak najprej je treba postaviti temelje, vzpostaviti sistem 3-VD (sistem treh vreč denarja, ki je podrobno opisan v knjigi ADIJO, FINANČNI STRES) in pred naložbeno vrečo napolniti likvidnostno in nadzorovati transakcijsko. Vsakdo, ki razmišlja o investiranju, bi moral začeti tu in ne dovoliti pohlepu, da nas zavede.

ZAČNITE Z NAČRTOM

Prvi korak k urejenim osebnim financam in življenju brez finančnega stresa je, da se opremimo s temeljnim znanjem. A pozor, veliko knjig, seminarjev in nasvetov na Googlu je zavajajočih, zato vedno preverite informacije pri neodvisnih strokovnjakih, ki imajo sami izkušnje in dokazljive pretekle rezultate. Ni nas veliko, a nekaj jih boste v Sloveniji zagotovo našli.

Drugi korak je, da si, še preden investiramo prvi evro, izdelamo individualen osebni finančni načrt. To ni seznam želja in potencialnih produktov, ki nam jih nekdo prodaja, temveč obsega analizo trenutnega stanja z izračunom finančne starosti, identifikacijo kritičnih točk, opredelitev ciljev s preverbo scenarijev uresničitve ter pripravo rešitev za doseg postavljenih ciljev.

Tretji korak ni izbira finančnih produktov, npr. kriptovalut, temveč izbira zaupanja vrednega svetovalca, ki nam bo pomagal izdelati načrt, nato pa izbrati ustrezno kombinacijo finančnih produktov, s katerimi bomo s čim manj stresa in najhitreje dosegli cilje. Šele v tem koraku se bomo odločali ali bomo v naš naložbeni portfelj uvrstili tudi kriptovalute, in če da, katere in v kakšnem odstotku od celote.